

Echivalența: definiție și tipologie

Georgiana LUNGU BADEA
Universitatea de Vest Timișoara

1. Introducere

Tipologia textelor influențează tipurile de traduceri și, implicit, tipurile de echivalență. Clasificarea textelor se poate face după diferite criterii, simple sau combinate. Astfel, în funcție de domeniu, vorbim despre texte administrative, juridice, comerciale, științifice etc.; după gen, avem rapoarte, prefețe, manuale, romane, nuvele etc.; după finalitate, identificăm textele argumentativ, informativ, descriptiv, narativ etc. În stabilirea tipului de text de tradus se combină adesea mai multe criterii, deoarece alți factori caracterizează situația de traducere și de receptare a textului tradus, astfel încât finalitatea textului sursă (TS)¹ și funcția textului țintă sau tradus (TȚ) să nu coincidă întotdeauna (Reiss, Vermeer, 1984, Adam, 1992, 1999, Reiss, 2002).

În strânsă legătura cu tipologia textelor se află și *tipologia traducerilor*. În primul rând, această tipologie are în vedere codul și procesul: *traducerea intralinguală* (în interiorul unei limbi date constând în interpretarea semnelor lingvistice prin intermediul altor semne care aparțin aceleiași limbi), *traducerea interlinguală* sau traducerea propriu-zisă (constă în interpretarea semnelor lingvistice date într-o limbă *a* cu ajutorul unei alte limbi *b*) și *traducerea intersemiotică* (traducere mecanică bazată pe interpretarea semnelor lingvistice cu ajutorul sistemelor de semne non-lingvistice (cf. R. Jakobson, 1963: 79); *traducere internă* (reactualizare a codului de la o epocă la alta în interiorul aceleiași limbi), *traducere externă* (între două limbi), *traducere prin intermediar* (se traduce din limba *a*, rară, exotică sau necunoscută, în limba *b* prin intermediul unei limbi *c* în care există deja traducerea textului supus traducerii, traducere după traducere).

Tipologia traducerilor poate porni însă și de la aprecierea rezultatului, a produsului finit. Putem vorbi astfel despre: *traducere-adaptare*, *traducere comentată*, *traducere erudită*, *traducere liberă* (Hurtado Albir, 1990: 230-231), *traducere profesională* cu următoarele sub-tipuri: *traducere signaletică*, *traducere rezumat*, *traducere sinoptică*, *traducere înregistrată* pe casetă audio, *traducere integrală* sau *selectivă*.²

2. O tipologie a echivalențelor

Practica definițiilor demonstrează că acestea variază de la un domeniu la altul. În matematică, *echivalența* definește relația simetrică, reflexivă și tranzitivă dintre elementele unei mulțimi, în timp ce în logică, desemnează raportul existente între două enunțuri care sunt adevărate sau false împreună. În lingvistică, în sens general, *echivalența* desemnează relația de identitate dintre două unități de sens de limbi diferite, având aceeași sau aproape aceeași denotație și aceeași conotație (a se vedea în acest sens și noțiunile de *corespondență*, *traducere literală*, *transcodare*). Echivalența descrie și rezultatul operației de traducere, stabilind o relație de sinonimie cu termenul *traducere literală*. În sens restrâns, *echivalența* definește procedeul de traducere care constă în a reda o expresie fixă din LS printr-o alta din LȚ, care, deși diferită, corespunde aceleiași realități. Echivalențele se stabilesc între

¹ Vom folosi în cele ce urmează abrevierile consacrate în literatura de specialitate: LS, TS, CS —pentru limbă, text, cultură sursă—, respectiv LȚ, TȚ, CȚ—pentru limbă, text, cultură țintă.

² După Gouadec, „la *traduction signalétique* ou la *naturalisation* (...) renseigne sur le contenu, les mots clés, les descripteurs», « la *traduction analytique* ou la *naturalisation* de la tables des matières d'un document [renseigne sur] la nature et le mode de présentation relevée par une traduction signalétique», iar « la *traduction sélective* [se réalise] par « le tri des données » (Gouadec, 1989 : 21-25). A se vedea în acest sens și opinia cercetătoarei germane Katharina Reiss asupra traducerilor cărora li se consacră o anumită funcție (rezumat, sinopsis, traducere didactică, traducere adaptare sau transformare ori traducere filologică etc. (2002: 113-132).

texte care se integrează într-o cultură, într-o situație de comunicare precisă și care sunt percepute ca produse ale interacțiunii dintre traducător și text.

Tipologia echivalențelor variază uneori de la un teoretician la altul, așa cum variază de altfel, statutul și funcția atribuita textului tradus. Majoritatea teoreticienilor recunosc strânsa legătură ce se stabilește între echivalențele de traducere și procedeele de traducere. Acestea din urmă formează tehnica (-cile) de traducere, caracterizând în acest fel activitatea pe care o efectuează traducătorul în timpul procesului de traducere structurat pe tradiționalele trei etape: lectură-înțelegere³, deverbalizare⁴ și restituire sau reformulare⁵.

Se disting mai multe tipuri de echivalențe (Seleskovitvh, Lederer, 1993: 25 și Lederer, 1994: 49-83, J. Delisle, 1993: 28): *cognitivă* (decurgând din semantismul textului și complementele noționale aduse de traducător, bazate pe experiențe reale sau nu) și *afectivă*, intuitivă, la M. Lederer; *denotativă* (transmiterea informației pe care TS o vehiculează despre extralingvistic), *conotativă* (respectarea stilului, registrului de limbă, sociolectului, extinderii geografice a expresiilor etc.), *standard* sau normată (conformă genului textului tradus, publicitar, tratat sau manual etc.), *pragmatică*, *dinamică* (Nida, 1964:5, Newmark, 1988: 48)

Descrierea procedeelelor de traducere nu presupune „diagnosticarea” tipului de echivalență corespunzător și individualizat fiecărui tip de text Traducătorului îi revine sarcina să de a stabili tipul de echivalență, de fapt de a o alege și de a opera cu ea în traducere după finalitatea atribuită de traducător, de beneficiarul sau de către clientul traducerii textului țintă.

Dintre cel mai vehiculate și analizate echivalențe menționăm aici câteva: *echivalența dinamică* (ED), *echivalența funcțională* (EFct), *echivalența formală* (EF), *echivalența lingvistică* (EL), *echivalența paradigmatică* (EPrd), *echivalența pragmatică* (EP), *echivalența referențială* (ER), *echivalența semantică* (ES), *echivalența stilistică* (ESti).

- 1) *Echivalența dinamică* (ED) se sprijină pe principiul de *răspuns echivalent*, diferit de efectul echivalent. Efectul echivalent, reperabil în planul emoțional, psihic, desemnează intenția atribuită TS și reprodusă cu maxim de fidelitate posibilă în TȚ. Răspunsul echivalent, situat în planul fizic, al atitudinilor, vizează producerea acelorași gesturi, poziții atitudinii, Autorul își incită cititorii.

În cazul ED, prin *efect echivalent* se înțelege intenția atribuită TS, intenție pe care trebuie restituită cât mai fidel posibil în TȚ astfel încât efectele trezite mai ales în planul fizic (gesturi, atitudini) să fie analoage celor produse de TS asupra cititorilor-sursă, Astfel, un text publicitar incită (=manipulează) destinatarul (= consumatorul, cititorul) la a cumpăra produsul căruia i se face publicitate. Tot așa cum afișul *Intrarea oprită* sau *Accesul interzis/oprit* oprește intrarea acolo unde apare. Conform acestui principiu traducerea ar trebui să producă asupra cititorilor săi (țintă) un efect cât mai apropiat de cel

---

³Prima etapă a procesului de traducerea, lectură-înțelegere sau înțelegere realizată, după Brauns (1981), cvasisimultan cu lectura sau după lectură (Hurtado Albir, 1990: 48-52, Gile, 1995: 37-38), îi pretinde traducătorului să apeleze la o serie de elemente, precum contextul situațional (reprezentând contextul de emisie / producere a textului de origine, semnificația sursă), contextul cognitiv, contextul verbal, contextul socio-verbal general sau extralingvistic (Seleskovitch, Lederer, 1986, Krings, 1986, Hurtado Albir, 1990), pentru a distinge înțelesul sau sensul TS.

⁴ Deverbalizarea, a doua etapă a traducerii, desemnează procesul cognitiv de decodare / depășire a semnelor lingvistice prealabile și necesar sintezei sensului (Hurtado Albir, 1990: 45-59, 229, Gile, 1995: 91, 196). Situată între înțelegerea unui text și restituirea sa în LȚ, această etapă se caracterizează prin dematerializarea semnelor lingvistice concomitent cu sesizarea sensului cognitiv și afectiv. Deverbalizarea este un proces cognitiv în care datele senzoriale devin cunoștințe dezgolite de formele lor sensibile. În memoria cognitivă se naște o cunoaștere efemeră care restituie un sens deverbalizat, creat din cuvinte, dar care nu se confundă cu acestea. Deverbalizarea unităților de sens și de traducere, etapă non verbală, mentală, se produce în ultimul moment al înțelegerii și în primul moment al reformulării, reconstruirii sensului prin traducere.

⁵ Reformularea este cea de-a treia etapă a procesului de traducere. Aceasta constă în reconstruirea sensului în TȚ, în restituirea sau reexprimarea acestuia cu ajutorul mijloacelor LȚ, diferite de modalitățile de exprimare proprii LS, mai mult sau mai puțin asemănătoare acestora, dar în conformitate cu normele și convențiile de redactare specifice LȚ (Hurtado Albir, 1990). Îndeplinirea corectă a acestei etape este dependentă de precizia cu care este dusă la bun sfârșit etapa de înțelegere.

produs de TS asupra cititorilor-sursă. Un exemplu ilustrativ în acest sens este traducerea instrucțiunilor de folosire a diverselor aparate electromenajere (asamblare și/sau folosire propriu-zisă) care arată necesitatea și importanța reproducerii acelorași efecte în traducerea comunicativă a textelor injonctive: avizelor, instrucțiunilor, textelor publicitare, de propagandă electorală și a celor persuasive (v. Reiss, 2002: : 42-43, 85-86, 108-109, 123, Newmark, 1988: 48-49).

Clasificare textelor după tip și funcție antrenează atât o clasificare a diferitelor tipuri de traducere (=strategii) propuse în traductologie (Berman, Meschonnic, Newmark, Reiss, Vermeer ș.a.) și în practica traducerii (Gouadec, 1989), cât și a traducerilor ca produs finit, adică TȚ, în funcție de restituirea efectului echivalent posibil sau dezirabil. *Efectul echivalent*, esențial în traductologie, este de fapt un rezultat dorit, dar nu scopul primordial al traducerii, deoarece el se modifică o dată cu modificarea funcției TȚ, dacă aceasta se modifică bineînțeles, sau atunci când există mari deosebiri între mentalitățile reprezentanților culturii sursă (CS) și culturii țintă (CȚ)⁶ care au demonstrat că simpla traducere literală este insuficientă.

Nida (1969:154-168) definește traducerea prin echivalență și consideră ED modalitatea de stabilire a unui raport între text și cititori săi. Pornind de la aceste premise, raporturile TS-cititori sursă și TȚ-cititori țintă trebuie să fie identice întrucât obiectivul traducerii bazate pe ED este de a reda o exprimare naturală care să ofere cititorilor posibilitatea de a se regăsi în tipurile de comportament specifice CȚ. Statutul ED este încă incert. Metodă de traducere sau sistem de înțelegere (Thomas, 149-169);

Spre deosebire de EF, ED este etnocentrică și naturalizantă, nu își propune să împărtășească cititorilor-țintă alte mentalități, nu este exotizantă, nici elitistă (Berman, 1985 a, 1985 b), ea facilitează înțelegerea prin adaptarea culturală, gramaticală și lexicală, strategie de referință în traducerea comunicativă din care traducătorul exclude orice interferență străină prin folosirea echivalentului natural (Nida, 1969).

2) *Echivalența funcțională* (EFcȚ) este procedeul prin care traducătorul caută în LȚ elemente lingvistice, culturale și contextuale capabile să contribuie la restituirea unui text funcțional —în accepția pragmatică— în CȚ și LȚ, adică un text care să reproducă actele de limbaj ale TS (locuționare, ilocuționare și perlocuționare).

În aceste circumstanțe, soluțiile de traducere sunt adesea controversate și contestate, întrucât reduc traducerea la o activitate analogică și traductologia la o știință care nu beneficiază încă de o terminologie precisă și univocă, ci de una aproximativă, inegală și echivalentă. Folosită mai ales în traducerea proverbelor și expresiilor idiomatice, EFcȚ nu este reductibilă la echivalența elementelor care compun proverbul, expresia idiomatică sau imaginea conținută de acestea. EFcȚ vizează restituirea funcției acestora, prin folosirea unui proverb/ a unei expresii idiomatice ce îndeplinește aceeași funcție în LȚ. Ilustrativă în acest sens este și traducerea metaforelor. Metafora este o noutate și pentru LS ceea ce explică lipsa de echivalent imediat în LȚ. Competența lingvistică a traducătorului îi permite acestuia să constate prezența sau absența unor structuri metaforice imediate și să decidă în favoarea restituirii *ad litteram* sau *ad verbum* ori în favoarea unei restituirii semantice și stilistice parțiale. EFcȚ îl îndepărtează pe traducător de traducerea literală sau echivalența lingvistică ori formală (v. traducerea insultelor, injuriilor, blestemelor etc.) care presupune căutarea unor structuri echivalente în LȚ care să șocheze cititorul-țintă). Susan Bassnett (1991) consideră că o traducere funcțională corectă se bazează pe respectarea relațiilor:

- 1) dintre semnele lingvistice;
- 2) dintre semnele lingvistice și sensul lor;
- 3) dintre semne, sens și utilizatorii lor (latura pragmatică)

Traducerea proverbelor se bazează pe un efort de căutare pentru că LȚ oferă soluții „de-a gata”, soluții consemnate în dicționarele frazeologice bilingve sau în alte surse similare. În alte cazuri însă, EFcȚ presupune eforturi complexe, analiza semantică atât a TS, cât și a propunerilor preliminare

---

⁶ A se vedea în acest sens reclama la bere Stella Artois în România, *Prietenii știu de ce*, în raport cu Belgia, *Les hommes savent pourquoi*.

oferite de LȚ. Alteori, doar consultarea unor persoane calificate, specialiști într-un domeniu, oferă rezolvarea problemei de traducere.

Gradul de echivalență, una din principalele dificultăți ale EFcȚ, determină acceptarea/pertinența soluției. În anumite domenii (matematica, fizica, chimie, etc.), echivalențele se realizează aproximativ universal în toate limbile, dar în textele de natură legislativă sau juridică, se observă că terminologia și conceptele nu corespund decât parțial de la o societate la alta (într-un articol despre sistemele electorale, doar studiul comparativ și consultarea specialiștilor). Capacitatea traducătorului de a restitui funcțional un concept juridic este determinată de înțelegerea conceptului (cunoaștere tematică) și de cunoașterea implicațiilor, consecințelor juridice pe care acesta îl are. Unii termeni pot fi considerați echivalenți, chiar dacă din punct de vedere legal ei sunt diferiți de sistemele juridice ale căror limbi se află în relație de traducere. În acest caz se spune că diferă consecințele, nu conceptele. Tipul de TS determină/impune acceptarea EFcȚ și responsabilitatea traducătorului față de TS (variabilă și ea după natura textului: legislativ, contract, acord internațional, text ideologic etc.). Gradul de fiabilitate al EFcȚ este ilustrat de corespondența referențelor în CS și CȚ, deoarece între conceptele care le desemnează există deosebiri considerabile.

Considerăm că *adaptarea*, în sens restrâns, este procedeul de traducere corespunzător echivalenței funcționale, deci traducerii non literale care constă în înlocuirea unei realități socio-culturale a LS printr-una specifică socioculturii LȚ, în adaptarea culturală a TS la intenția culturii țintă (Bastin, 1990: 215, 1993: 473-478). Ex.: (F) *ciclism*, (SUA) *base-ball*, (RO) *oină*; fr. *Embrassons-nous Folleville* („Journal de Dimanche”, nov 2000) în raport cu rom. *vrei nu vrei bea Grigore aghiasmă*, fr. *gâteau électoral* (Kapferer, *Les rumeurs, le plus vieux média du monde*, 1987: 237) și rom. *ciolan electoral*.

Dacă în cazul dicționarilor descriptive, al căror scop primordial este informarea, o definiție parțială este suficientă, în dicționarele de specialitate, al căror scop este standardizarea terminologică, tendința prescriptivă, normativă este netă.

- 3) *Echivalența lingvistică* (EL), *formală* (EF) sau *textuală, sintagmatică, structurală* este folosită pentru restituirea literală a conținutului și a formei TS, cu obiectivul și speranța –deșartă!– că cititorii-țintă vor recepta același mesaj ca formă și conținut precum cititorii-sursă. Acest tip de echivalență care corespunde traducerii literale (Berman, 1985a, 1985b) ar trebui să asigure respectarea identității culturii și limbii sursă, fiind orientată către TS devenit referința normelor de fidelitate.

În traducerea comentată, erudită sau traducerea filologică acest tip de echivalență este frecvent. Relația de identitate stabilizează în afara contextului între cuvinte, sintagme sau fraze și care nu au decât virtualități de sens. De exemplu: fr. *littérature* >rom. *literatură*. Corespondențele sunt foarte exploatate în învățarea limbilor străine, dar și în lingvistica contrastivă, lexicologie, terminologie. *Corespondența* se stabilește a priori între elemente lingvistice, ca într-un dicționar bilingv, între elemente izolate (cuvinte, sintagme) sau forme sintactice (M. Lederer, 1994: 50-51). În traducerea textelor, corespondențele numerelor și termenilor tehnici sunt date *a priori*, celelalte corespondențe, pe care le poate detecta studiul contrastiv există doar *a posteriori*. Corespondențele se stabilesc între elemente lingvistice, cuvinte, sintagme sau forme sintactice. Ex. fr. *le plan Marshall*, rom. *planul Marshall*, fr. *En avril 1974, un professeur de Leningrad...*, rom. *În aprilie 1974, un profesor din Leningrad...* („Figaro Magazine”)

- 4) *Echivalența paradigmatică* (EPrd), realizată mai ales prin transpoziție se bazează/presupune o corespondență între planurile gramaticale ale textelor aflate în relație de traducere, TS și TȚ. Stabilirea sau manifestarea acestei corespondențe permite înlocuirea/substituirea unor elemente gramaticale din TS cu altele în TȚ fără ca sensul enunțului vehiculat în TȚ să se modifice în vreun fel.

În textele de specialitate, caracterizate de registre, pure „nepoluate”, de exemplu în textele legislative, timpul prezent ori în narațiune, perfectul simplu, caracteristice domeniului juridic, respectiv literar, poate fi substituite în altă limbă dacă stilul și registrul acestor tipuri de texte o impun. *Transpoziția* constă în stabilirea unei echivalențe prin schimbarea categoriei gramaticale. În interiorul unei limbi, posibilitate de a transpune este dependentă de registrul de limbă (ex. fr. *je le lui dirai dès*

qu'il arrivera (SV)-colocvial; *je le lui dirai dès son arrivée* (SN), exprimare îngrijită, standard. Transpoziția în traducere este foarte frecventă (Gile, 1995: 76-77). Ex: fr. *Le retour de la peste brune* („Quo”, 2000), rom. *Nazismul revine*, fr. *de la santé des hommes qui les gouvernement*, rom. *despre sănătatea guvernanților*; fr. *de ce qu'il proclame publiquement*, rom. *declarațiile sale publice*.

- 5) *Echivalența pragmatică* (EP), apropiată oarecum de echivalența dinamică (ED), reprezintă modalitatea prin care traducătorul intenționează producă asupra cititorilor săi un efect identic celui provocat de TS asupra cititorilor-sursă, astfel încât relațiile TS—cititorii-sursă și TȚ—cititori-țintă să fie simetrice.

Efectul perlocuționar desemnează orice efect, răspuns, consecință pe care un text le produce asupra unui cititor, de la simpla înțelegere la reacțiile interne (de ex.: bucuria, suferința psihică) și la reacțiile externe (precum dorința de a ucide). Între actele de vorbire și efecte există o relație strânsă. Astfel, dacă un act de vorbire are ca scop prezentarea unui reproș, traducerea trebuie să utilizeze în LT actele de vorbire care produc efectul similar celui produs de actele de vorbire din TS asupra cititorilor-sursă. EP sau perlocuționară restituie efectele perlocuționare studiate amănunțit de pragmatică. EP este foarte frecventă în traducerea literară. Efectele perlocuționare nu sunt reale (domeniul psihologiei), ci potențiale, iar pentru a fi transferate în LT, traducătorul trebuie să analizeze intențiile comunicative ale autorului, intenții subiective, dar prezente obiectiv în actul locuționar constituit de TS; să reperateze în acest mod efectele pe care autorul urmărește să le producă asupra cititorilor, în general, și cititorilor-sursă, în special. O legătură directă, intrinsecă între TS și efectul produs/perlocuționar este greu de demonstrat. Se pot emite ipoteze asupra efectelor perlocuționare. Dacă destinatarul prezumtiv al TS, text de specialitate, este medic, jurist, astrofizician etc., nu înseamnă că, în mod necesar, destinatarul prezumtiv al TȚ va aparține unei categorii socio-profesionale analoage. și chiar dacă ar aparține, categoriile socio-profesionale/comunitățile de specialiști specifice CS și CȚ se deosebesc teoretic și practic prin formare, educație, mentalitate, tradiție ș.a.m.d., ajungându-se la producerea unui efect diferit în LT.

EP se referă la similaritatea de efecte produse de TS și TȚ asupra cititorilor lor, dar nu și la eventualele efecte perlocuționare pe care traducătorul le poate dezvolta conștient sau nu în TȚ (de exemplu formarea unor cuvinte după o regulă doar de el știută). În traducerea literară, echivalența pragmatică dintre TS și TȚ este „măsurabilă” și se vorbește în aceste condiții despre reproducerea parțială/totală a efectului TS prin alegeri lexicale mai mult/mai puțin inspirate, echilibru, muzicalitate, mișcare, ton, atmosfera locurilor sau epocilor, dar și despre reproducerea nivelurilor de lectură, restituirea așadar a intențiilor de comunicare ale autorului (actul locuționar), nici sărăcirea, dar nici îmbogățirea lor. Observăm deci ca EP, componentă a esteticii operei literare, este imperios necesară.

EP antrenează ambiguitatea, rezultată din interpretarea dată textului juridic (situație similară în traducerea literară dar cu implicații și consecințe de altă natură) de avocați după cum se constituie în *apărare* sau în *acuzare*, aceeași lege fiind interpretată diferit. Rămâne o certitudine că este greu de stabilit dacă cititorii-sursă și cititorii-țintă simt același efect sau dacă ambiguitatea produce același efect perlocuționar asupra lor.

- 6) *echivalența referențială* (ER) face trimitere la subiectul tratat de TS și TȚ; așadar face referire la aceeași realitate, aceea specifică LS și nu la o realitate posibil analogă celei descrise, tratate, prezentate etc. în TS.

ES este o modalitate de conservare a diversității culturale și sociale care se situează într-o relație de adversitate cu traducerea etnocentrică sau naturalizantă conform căreia adaptarea facilitează accesul la sens și în virtutea acestui credo realitățile LS erau înlocuite cu cele cunoscute cititorilor LT. Dacă în TS se vorbește despre *grève des cheminots* care pretind creșterea salariilor de la 2033 EUR la 2600 EUR, în TȚ nu se va traduce prin adaptare, *greva ceferiștilor*, chiar dacă și lucrătorii români ar putea avea cereri similare, emise, probabil, în același timp.

- 7) *echivalența semantică* (ES), caracterizează raportul dintre TS și TȚ, atunci când au același conținut semantic sau semiotic (=semnificat).

Pentru că ES se situează în planul cuvintelor și nu în planul paragrafului sau al textului considerat ca ansamblu este considerată o corespondență lexicală și conform acestei a unui cuvânt din TS și echivalentului lui semantic ori corespondentului sau lexical din TȚ le corespunde același câmp

semantic. Pe aceeași axă putem situa și transcodarea sau transcodajul (v. Cristea, 1981: 57-67), operație ce constă în stabilirea corespondențelor dintre două limbi, fie la nivel lexical, fie la nivel de frază izolată (Ballard, 1992, 2001). Acest procedeu se aplică în cazul numelor proprii care denotă, al numerelor, valorilor aritmetice în general. Se mai numește și traducere de gradul zero. Ex. fr. *Claude Frémont*, rom. *Claude Frémont*, fr. *All Blacks*, rom. *All Blacks*.

8) *Echivalența stilistică* (ESTi) se raportează la o relație funcțională între elementele stilistice ale TS și cele ale TȚ cu scopul de a obține o identitate expresivă sau afectivă între TS și TȚ, fără ca sensul enunțului să suporte modificări.

Stilul TȚ poate varia în funcție de natura TS. În traducerea juridică, stilul TȚ trebuie să corespundă normelor sistemului juridic al culturii și limbii țintă.

Concluzie

Să reținem deci că noțiunea de *echivalență* nu prescrie ce trebuie să fie sau să nu fie TȚ. Un aspect foarte important, care risipește într-o oarecare măsură confuziile legate de varietatea terminologică specifică fenomenului, privește situarea acestor echivalențe pe diferite planuri. Astfel, EL se realizează în plan semantic, EPrd se manifestă în plan gramatical, EP se actualizează și identifică în planul extralingvistic. Relativ la procedeele de traducere, se poate observa că EL și EF se obțin prin traducere cuvânt cu cuvânt, termen cu termen sau literalism (traducere literală a textului biblic, de exemplu), în timp ce EPrd se caracterizează prin impunerea unei anumite corespondențe între planul gramatical al TS și cel al TȚ, adică prin substituirea unor elemente gramaticale fără ca sensul să fie afectat, iar EFCȚ caracterizează traducerea non-literală (practicată în special în textul publicitar). Trebuie să recunoaștem însă că, în pofida unor limite pe care acest tip de echivalență le poate prezenta în traducerea literară de exemplu, reprezintă totuși o modalitate de depășire sau de distanțare față de traducerea cuvânt cu cuvânt, literală. Toate strategiile sunt supuse criticilor și remaniierilor, fiecare strategie își află justificarea în natura textului de tradus.

Referințe bibliografice

- Adam, Jean-Michel, *Les textes: types et prototypes, récits, descriptions, argumentation, explication et dialogue*, Paris, Nathan Université, 1992.
- Ballard, Michel, *De Ciceron à Benjamin. Traducteurs, traductions, réflexions*, Presses Universitaires de Lille, 1992.
- Ballard, Michel, *Le nom propre en traduction*, Paris, Ophrys, 2001
- Bastin, G., *L'adaptation, conditions et concepts*, în *Etudes traductologique en Hommage à Danica Seleskovitch*, Paris, Lettres modernes, 1990, p. 215-230.
- Bastin, G., *La notion d'adaptation en traduction*, *Meta*, vol. 38, 3, 1993, p. 473-478.
- Berman, Antoine « La traduction comme épreuve de l'étranger », *Texte 4*, 1985a, p. 67-81.
- Berman, Antoine, « La traduction et la lettre ou l'auberge du lointain », *Les Tours de Babel. Essais sur la traduction*, Ed. Trans-Europ-Repress, Mauzevin, (985b, p. 35-150.
- Brauns, Jean, *Comprendre pour traduire*, Paris, Maison du dictionnaire, 1981
- Cristea, Teodora, *Stratégies de traduction*, București, Editura Fundației „România de mâine”, 1998.
- Delisle, Jean, *Traduction raisonnée*, Presses Universitaires de l'Ottawa, 1993.
- Gile, Daniel, *Fidélité et littéralité dans la traduction: une approche pédagogique* în *Babel*, nr. 2 1/1982, p. 34-36.
- Gile, Daniel, *Regards sur la recherche en interprétation de conférence*, Presses Universitaires de Lille, 1995, coll. „Étude de la traduction”.
- Gouadec, Daniel, *Le traducteur, la traduction et l'entreprise*, Afnor, 1989.
- Hurtado Albir, Amparo, *La notion de fidélité en traduction*, Paris, Didier Eruditions, 1990.
- Jakobson, Roman, *Essais de linguistique générale*, Paris, Editions du Minuit, 1963/1973.
- Kapferer, J.-N., *Les rumeurs. Le plus vieux média du monde*, Paris, Seuil, 1987.

Krings, H. P., *Was in den Köpfen von Übersetzern Vorgeht*, Tübingen, Gunter Narr, 1986.

Lungu Badea, Georgiana, *Mic dicționar de termeni utilizați în teoria, practica și didactica traducerii*, Timișoara, Editura „Orizonturi universitare”, 2003.

Nida, E.A., *Toward a Science of Translating, with special Reference to Principles and Procedures Involved in Bible Translating*, Leiden, Brill, 1964.

Reiss, Katarina, Vermeer, Hans J., *Grundlegung einer allgemeinen Translationstheorie*. Tübingen, Niemeyer, 1984.

Reiss, Katharina, *La critique des traductions. Ses possibilités et ses limites. Catégories et critères pour l'évaluation pertinente des traductions*, Artois Presses Université, 2002, tradusă din germană (München, 1971) de Catherine Bocquet.

Seleskovitch, Danica, Lederer, Marianne, *Interpréter pour traduire*, Paris, Didier Eruditions, 1986.

Thomas, Robert L., *Dynamic Equivalence: a Method of Translation or a System of Hermeneutics*, <http://www.tms.edu/tmsj/tmsj1g.pdf>, p. 149-169.

Vinay, J.-P., Darbelnet, J., *Stylistique comparée du français et de l'anglais*, Paris, Didier, (1958), 1966.